

Evaluation of Technical and Vocational Colleges Based on the Indicators of the Supreme Council of the Cultural Revolution

Ebrahim Rahimi^{*,1}

^{1*} PhD in Human Resource Management and Faculty Member, Technical and Vocational University, Faculty of Engineering and Technology, Qom, Qom, Iran.

Corresponding author: erahimi57@gmail.com

Received:
2021/04/23

Accepted:
2021/10/18

Published:
2021/10/18

Abstract

Background and Objectives: This research was conducted with the aim of evaluating the technical and vocational schools of Markazi province

Methods: The research method is descriptive-survey. The statistical population consists of group managers, faculty members and employees of the provincial technical and vocational colleges. Due to community constraints, sampling is not done and all people in the community are considered as examples. A questionnaire was used to collect the required information and analyze the findings. In this research, content validity was used to determine the validity of the questionnaire. Cronbach's alpha method was used to determine validity and reliability.

Findings: According to the results, the status of the technical and vocational university of Markazi province has been medium evaluated in all aspects of educational, research, student, cultural, credit and facilities. SPSS software was used to analyze data.

Conclusion: According to the results, the status of the technical and vocational university of Markazi province has been medium evaluated in all aspects of educational, research, student, cultural, credit and facilities.

KEYWORDS: Evaluation, Index, Evaluation Indicators, Technical and Vocational Education.

مقاله پژوهشی

ارزیابی دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی بر اساس شاخص های

شورای عالی انقلاب فرهنگی

ابراهیم رحیمی^{۱*}^۱ *دکترای مدیریت منابع انسانی و عضو هیات علمی دانشگاه فنی و حرفه ای، دانشکده فنی و حرفه ای قم، قم، ایران.

انتشار:	پذیرش:	دریافت:	ده مسئول: erahimi57@gmail.com
۱۴۰۰/۰۷/۲۶	۱۴۰۰/۰۷/۲۶	۱۴۰۰/۰۲/۰۳	

Doi: 10.22034/cj.2021.13711

چکیده

پیشینه و اهداف: این پژوهش با هدف ارزیابی دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی بر اساس شاخص های شورای عالی انقلاب فرهنگی انجام گرفت.

روش ها: روش تحقیق توصیفی - پیمایشی است و جامعه آماری شامل مدیران گروه، اعضای هیات علمی و کارکنان دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی می باشند که با توجه به محدود بودن افراد جامعه، نمونه گیری انجام نشده و همه افراد جامعه به عنوان نمونه در نظر گرفته می شوند. جهت جمع آوری اطلاعات مورد نیاز و تحلیل یافته های پژوهش، از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. در این پژوهش برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوا استفاده شده است. و برای تعیین اعتبار و پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردیده است. به منظور تجزیه و داده ها از نرم افزار **SPSS** استفاده شد.

یافته ها: با توجه به نتایج به دست آمده، وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی در همه ابعاد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات متوسط ارزیابی شده است.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج این پژوهش، دانشکده ها می توانند جهت برنامه ریزی برای تغییرات و تحولات لازم از آن استفاده نمایند.

کلمات کلیدی: ارزیابی، شاخص، شاخص های ارزیابی، آموزش فنی و حرفه ای

مقدمه

نظام آموزش عالی زیرسیستمی از نظامهای بزرگ تر است که هم از آنها تأثیر می پذیرد و هم بر آنها تأثیر می گذارد. از طرف دیگر منابع مالی و انسانی که در این نظام وارد می شود در هنگام خروج نیز می تواند بر نظامهای بزرگ تر (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، حقوقی و ...) تأثیر گذارد. بنابراین توجه به کمیت و کیفیت این منابع اهمیت زیادی دارد (سیدرضا، ۱۳۹۵).

آموزشهای فنی و حرفه ای نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی از طریق تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای مختلف جهان ایفا می کنند. این آموزشها در کشورهای در حال توسعه نه تنها عهده دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخشهای مختلف اقتصادی کشورها می باشند، بلکه از طریق بستر سازی خود اشتغالی، به حل مشکل بیکاری نیز کمک می نمایند. به علاوه، این آموزشها راه میان بری در مسیر تربیت نیروی انسانی نیز به شمار می روند، چرا که از یک سو با توجه به بهره مندی این آموزشها از مبانی علمی و استفاده از روشهای پذیرفته شده آموزشهای کلاسیک راه خود را از یادگیری بر مبنای تجربه عملی جدا کرده و از این طریق راه درازمدت و غیر علمی این نوع فراگیری را کوتاه نموده و این توانایی را در آموزش دیده فراهم می کنند تا به تواند خود را در مقابل تغییرات تکنولوژیکی به آسانی هماهنگ نماید. از سوی دیگر این آموزشها با توأم نمودن آموزشهای نظری و عملی این امکان را برای آموزش دیده فراهم می نمایند که همسویی بیشتری با نیازهای بازار کار داشته و از این طریق امکان بیشتری برای جذب آنها در فعالیتهای اقتصادی- اجتماعی فراهم گردد (سلیمی فر و مرتضوی، ۱۳۸۴).

ظهور عصر اطلاعات و ارتباطات موجب شد تا ارزیابی و بهبود کیفیت فعالیت های نظام آموزشی به مسأله اصلی دانشگاهها تبدیل شود، زیرا جریان گسترش و تنوع آموزش عالی باعث پدید آمدن انواع متنوع موسسات آموزش عالی ای شد که باید کیفیت برنامه های آنها در ارتباط با نیازهای افراد و جامعه تعیین می شد. ماسون^۱ (۲۰۰۳) دلایل این تغییرات در سیستم های آموزشی سراسر جهان را فشارهای زیاد اقتصادی، اجتماعی و عدم توانایی برای برطرف کردن نیازهای گسترده آموزشی در زمینه اقتصاد می داند، زیرا با ظهور اینترنت چشم انداز آموزشی به سوی تعامل فرهنگی- اجتماعی و تجاری تغییر کرده است. (احمدی ده قطب الدینی و همکاران، ۱۳۸۹).

دانشگاهها و مراکز آموزش عالی مأموریت های متفاوتی دارند. سازمان علمی فرهنگی ملل متحد (یونسکو) سه مأموریت اصلی دانشگاهها را تولید دانش، انتقال دانش و اشاعه و نشر دانش می داند. هر یک از این کارکردها و مأموریت ها از اهمیت خاصی برخوردارند و بی توجهی به هر یک از آنها ممکن است زیان های جبران ناپذیری برای جامعه به دنبال داشته باشد. برای موفقیت در این امر، لازم است تمامی کارکردهای آموزش عالی مورد توجه قرار گیرند و با استفاده از معیارها و ابزارهای معتبر و مناسب به ارزشیابی مستمر فرایندها و عملکردهای خود بپردازند (رضایی و همکاران، ۱۳۸۹).

¹ Mason

در دو دهه گذشته، تأکید و تمرکز بر روی "ارزیابی" چه به صورت ساز و کار هدایتی (کنترلی)، چه به صورت ساز و کار بهبود بخشی، آشکارا و به روشنی رو به افزایش بوده است. این روند، اختصاص به نظام علمی و از جمله بخش آموزش و آموزش عالی نداشت، بلکه بیشتر بخش ها، به ویژه حوزه های مدیریت در بخش عمومی را شامل می شد. یکی از دلایل اصلی این روند، آن بود که در چشم انداز دولت و مدیریت ها و نیز در چشم انداز دیگر ذینفعان انتظار پاسخگویی افزایش یافته است؛ پاسخگویی به این موضوع که آیا به ویژه هزینه های عمومی، همراه با کیفیت و اثربخشی کافی هستند. در این میان، حوزه آموزشی به طور عام و موسسات آموزش عالی به طور خاص، با این فشار رو به رو هستند (فراستخواه، ۱۳۸۷).

ارزیابی در آموزش عالی را می توان فرایند منظم و مستمر گردآوری داده ها و اطلاعات درباره تدریس، یادگیری، برنامه درسی، ساختار و اثربخشی سازمانی، بازنگری درونی و ساز و کار کنترل کیفیت تعریف کرد. ولف (۱۹۸۴) تعریف کاملتری را ارائه می دهد: "ارزشیابی فرایند جمع آوری و تفسیر نظام دار شواهدی است که در نهایت به قضاوت ارزشی با چشم داشت به اقدامی معین بینجامد (چوپانی و همکاران، ۱۳۹۰).

با توجه به نقش و جایگاه دانشگاهها و حساسیت زیاد مردم به عملکرد این نهاد، آنها باید در هر دو بعد کمی و کیفی و به صورت موزون و متعادل رشد کنند. از سوی دیگر، امروزه محدودیت منابع انسانی و مادی جامعه، بررسی عملکرد دانشگاهها را ضروری می سازد. نگاهی به تحولات نظام آموزش عالی کشور در دو دهه گذشته از نظر جمعیت دانشجویی، حاکی از رشد کمی و عدم توجه کافی به کیفیت دانشگاهها و بهبود ارتقای آن است. بهبود و ارتقای کیفیت مستلزم استقرار سازوکار مناسب ارزیابی است. سیستم مناسب و کارآمد ارزیابی در نظام آموزش عالی باید متناسب با ویژگیها، شرایط و زمینه خاص این نظام و در جهت آگاهی از وضعیت موجود و بهبود و ارتقای آن باشد (جعفری و همکاران، ۱۳۸۷).

آموزش های فنی و حرفه ای، انجام فعالیت هایی است که فرد را برای احراز شغل، پیشه و کسب و کار آماده می کند یا کارایی و تولدایی وی را در انجام آن افزایش می دهد. این آموزش ها کسب مهارت ها را در زمینه فناوری تکنولوژی و علوم وابسته به همراه دانش های خاص مربوط به مشاغل بخش های مختلف اقتصادی و اجتماعی ارائه می دهد (خداوردیان و همکاران، ۱۳۸۱). با توجه به اهمیت جایگاه آموزش های مهارتی، در سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، زمانی ارائه آموزش منطقی است که دوره های آموزشی از کیفیت لازم برخوردار باشند.

به منظور ارتقای سطح کیفی و کمی نظام های آموزش فنی و حرفه ای، ارزیابی مستمر این نظام ها با استفاده از روش شناسی های گوناگون، همواره مورد توجه پژوهشگران و علاقه مندان بوده است (مدرسی سریزدی و همکاران، ۱۳۹۴). بدون شناخت کلی از رویدادهای گذشته تحولات آموزشی، اصلاح و تغییر مستمری وجود نخواهد داشت و بدون ارزیابی عملکرد بر اساس مولفه ها و شاخص های کلیدی، اصلاح و تغییر مداومی در مسیر توسعه و ارتقای کیفیت دانشگاهها صورت نخواهد پذیرفت (موسی خانی و همکاران، ۱۳۸۸).

در برنامه پنجم توسعه کشور که به رتبه بندی مراکز آموزش های فنی و حرفه ای رسمی و غیررسمی بر اساس شاخص های مدیریت اجرایی، فرایند یاددهی-یادگیری، نیروی انسانی، تحقیق و توسعه منابع و شاخص

پشتیبانی فراگیران و غیره اشاره می کند، لزوم توجه به ارزشیابی و تضمین کیفیت این مراکز بیشتر نمایان می شود. اهمیت این مساله زمانی روشن تر می شود که به انتقاد از عملکرد دانشگاهها در تربیت نیروی انسانی فاقد توان کاربردی برای حل مسائل جامعه پرداخته شود و در این زمینه، تعمق بیشتری صورت گیرد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۴).

با وجود اینکه اغلب در مورد ارزیابی برنامه ها در آموزش رسمی فنی و حرفه ای ترس وجود دارد و از آن دوری می شود اما واقعیت آن است که اگر بخواهیم در مورد یک برنامه قضاوت نموده و شرایط اصلاح و بهینه سازی آن را فراهم نماییم انجام شیوه مناسب ارزیابی کمک زیادی به این امر خواهد نمود. لذا باید شرایطی فراهم شود تا نگرش در مورد ارزیابی در سیستم های آموزشی تغییر یابد و مدیران اداری، روسای بخش ها و مدرسان و ... ارزش و اهمیت ارزشیابی را تشخیص دهند، زیرا یکی از عمده ترین ارکان موفقیت در بازار رقابتی و اقتصاد دانش محور امروز دانستن دروندادهای با کیفیت است و از این رو نظام آموزش فنی و حرفه ای که یکی از مهم ترین دروندادهای این بازار (نیروی انسانی ماهر و نیمه ماهر) را تامین می کند موقعیت حساسی دارد. کشور ایران به دلیل جوان بودن صنعت، نیاز شدید صنایع به کارگران ماهر و نیمه ماهر، وفور نیروی جوان مشتاق به کار و نوپایی مراکز فنی و حرفه ای در نظام جدید آموزش و نیاز به اخذ بازخورد از میزان و کیفیت تحقق هدف های مورد انتظار نه تنها از این قاعده مستثنی نیست بلکه ارزشیابی آن بسیار ضروری به نظر می رسد (صالحی و همکاران، ۱۳۸۸؛ به نقل از مدرسی سرزیدی و همکاران، ۱۳۹۴).

نمایان شدن قوت ها و ضعف های دانشکده های فنی و حرفه ای از طریق ارزیابی آن، علاوه بر مشخص ساختن جایگاه دانشکده ها و فاصله ای که تا اهدافش دارد نقطه شروعی برای ارتقای کیفی وضع موجود است و این پژوهش مناسب ترین سندی است که دانشکده ها می توانند جهت برنامه ریزی برای تغییرات و تحولات لازم از آن استفاده نمایند. این پژوهش با هدف ارزیابی دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی انجام خواهد شد. به طور کلی، هدف اصلی این پژوهش عبارت است از: ارزیابی و بررسی وضعیت موجود دانشکده های فنی و حرفه ای بر اساس شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبار و امکانات.

معیارها و شاخص های ارزیابی دانشگاهها

برخورداری از یک نظام جامع و یکپارچه برای ارزیابی عملکرد دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و تعیین عوامل و شاخص هایی که باید مبنای سنجش عملکرد آنها قرار گیرد، یکی از موثرترین راه های تقویت کننده نظام آموزشی کشورها که می توان با توجه به عوامل و شاخص های مذکور آن ها را رتبه بندی کرد. (جعفری و همکاران، ۱۳۹۰).

صاحب نظران مدیریت معیارهای مختلفی را برای ارزیابی عملکرد دانشگاهها عنوان کرده اند. برای مثال افزون و همکارانش معیارهایی مانند روحیه و رضایت کارکنان دانشگاه، کمیت و کیفیت تحقیق و خدمات دانش را به عنوان معیار ارزیابی عملکرد دانشگاهی مطرح کرده اند. همچنین محقق دیگر بر شاخص هایی مانند رضایت اعضای هیأت علمی، رضایت کارفرما و رضایت دانشجویان، کارهای علمی اعضای هیأت علمی و مانند اینها تاکید کرده است. (جعفری و همکاران، ۱۳۸۷).

قورچیان و خورشیدی در پژوهشی، شاخص های عملکردی در ارتقای کیفی مدیریت نظام آموزش عالی را مورد بررسی قرار دادند. با بررسی ادبی و با استفاده از روش تحلیل عاملی در این پژوهش، ۱۶ عامل کلیدی موثر در ارتقای کیفی دانشگاهها به همراه ۲۲۲ شاخص شناسایی شدند.

در تدوین شاخص های ارزیابی عملکرد، چهار اصل جامع بودن، مانع بودن، ساده بودن و کمی بودن را باید رعایت نمود. تحقیقات نشان داده انتخاب شاخص ها و متغیرهای مناسب رابطه مستقیم با موفقیت نظام ارزیابی عملکرد دارد و این موضوع نیز در دانشگاه ها مهمتر هستند. در ارزیابی دانشگاهها نحوه ارزیابی و تدوین شاخص ها باید با توجه به محیط داخلی و خارجی مورد توجه واقع گردد ولی آنچه عموماً در ارزیابی سازمانها مهم قلمداد می گردد عوامل درونی مانند منابع، تکنولوژی نرم افزار و سخت افزار و شاخص های توسعه منابع انسانی می باشد.

بنابر تعریف یونسکو در بررسی وضعیت جهانی علم، سه زمینه اصلی برای شاخص ارزیابی موقعیت به کار می رود تا مقایسه علمی کشورها را در منطقه و جهان امکان پذیر سازد.

۱- منابع مادی اختصاص یافته به فعالیت های علمی و تکنولوژیکی

۲- تشخیص تولید علم بر حسب نشریات

۳- سنجش تولید تکنولوژی بر حسب حقوق اعضای ثبت شده.

مجموعه عواملی که در این ارزیابی برای سنجش آموزش عالی مورد استفاده قرار می گیرند عبارتند از: ارزیابی بر اساس محورهای استاد-دانشجو، ارزیابی بر اساس محور انتشارات، تولید و گسترش تکنولوژی بر اساس ثبت اختراعات، منابع مادی اختصاص یافته، تعریف کمی و کیفی ارتباط منسجم بین آموزش و تحقیق.

در زمینه شاخص های ارزیابی موقعیت علمی در ایران، یکی از تقسیم بندی های شاخص های آموزش عالی بر اساس اجزای متشکله نظام آموزشی، شاخصهای درون دارد، شاخصهای فرایند و شاخص های برون داد است. از جمله شاخصهای عمده و مطرح در این تقسیم بندی می توان به تعداد دانشجو در یک هزار نفر، نسبت دانشجو به عضو هیات علمی، نسبت پذیرفته شدگان به کل دانشجویان، شاخص های مالی و هزینه سرانه دانشجو اشاره کرد. (شفیعا، ۱۳۸۰).

شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز به منظور بررسی و ارزیابی آموزش عالی و تدوین شاخص ها و ضوابط ارزیابی با بهره گیری از مطالعات جهانی در حوزه تخصصی آموزش عالی (از جمله الگوهای ارزیابی آموزش عالی، الگوی شبکه بین المللی تضمین کیفیت در آموزش عالی، شاخص های مطرح شده توسط یونسکو و غیره) به تدوین مولفه های اصلی و شاخصهای آموزش عالی در گستره ارزیابی کلان و خرد شامل بخش های کلی (عمومی)، آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی و اعتبارات و امکانات، در ابعاد کمی و کیفی اهتمام ورزیده است.

سوالات یا فرضیه های پژوهش

سوال اصلی

۱- دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی از نظر شاخص های مختلف ارزیابی در چه وضعیتی قرار

دارند؟

سوالات فرعی

- ۱- وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای از نظر شاخص های بعد آموزشی چگونه است؟
- ۲- وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای از نظر شاخص های بعد پژوهش چگونه است؟
- ۳- وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای از نظر شاخص های بعد دانشجویی چگونه است؟
- ۴- وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای از نظر شاخص های بعد فرهنگی چگونه است؟
- ۵- وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای از نظر شاخص های بعد اعتبارات و امکانات چگونه است؟

روش شناسی تحقیق

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است و از لحاظ جمع آوری اطلاعات، می توان این تحقیق را توصیفی از نوع پیمایشی-تحلیلی دانست.

جامعه آماری و نمونه

جامعه آماری این پژوهش کارکنان، اساتید و اعضای هیات علمی رسمی دانشگاه فنی و حرفه ای استان مرکزی هستند. تعداد دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی ۴ تا است که عبارتند از: دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر اراک، دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک، دانشکده فنی و حرفه ای جراحی زاده ساوه و دانشکده فنی و حرفه ای دکتر حسابی خمین. با توجه به محدود بودن افراد جامعه، نمونه گیری انجام نشده و همه افراد جامعه به عنوان نمونه در نظر گرفته می شوند

ابزار پژوهش و نحوه تحلیل های آماری

جهت جمع آوری اطلاعات مورد نیاز و تحلیل یافته های پژوهش، از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. به منظور ارزیابی دانشکده ها و تعیین نقاط قوت و ضعف از استفاده شد. سوالات پرسشنامه در این پژوهش به گونه ای تدوین گردید که کلیه شاخص های مورد ارزیابی را تحت پوشش قرار دهد. شاخص ها در پنج بعد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات، امکانات و بر اساس شاخص های ارزیابی آموزش عالی (۱۳۸۳) گرفته شده است. سوالات پرسشنامه بر اساس طیف پنج درجه ای لیکرت از ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) طراحی شده است. برای شاخص های آموزشی ۴۱ سوال؛ شاخص های پژوهشی ۱۸ سوال، شاخص های دانشجویی ۱۳ سوال، شاخص های فرهنگی ۲۱ سوال و شاخص های اعتبار و امکانات ۸ سوال تدوین شده است. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوا و برای تعیین اعتبار و پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردیده است. جهت قضاوت در مورد مطلوبیت شاخص ها، با توجه به اینکه میانگینها براساس طیف لیکرت از ۱ تا ۵ گزارش شده است، براساس طیف بازرگان و همکاران (۱۳۸۶) عمل شده است. بنابراین براساس این طیف مقدار دامنه عددی ۱ تا ۲/۳۳ نامطلوب، دامنه میانگین نمرات ۲/۳۴ تا ۳/۶۷ نسبتاً مطلوب و دامنه میانگین نمرات ۳/۶۷ تا ۵ مطلوب می باشد. قابل ذکر است که برای تجزیه و داده ها از نرم افزار های SPSS استفاده شد.

نتایج و یافته ها

الف) وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر اراک

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر با توجه به شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر

ردیف	شاخص	میانگین نیازات وضع موجود	استاندارد			استنباط	
			مطلوب	متوسط	نامطلوب	قوت	متوسط
۱	آموزشی	3.6343	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)		■
۲	پژوهشی	2.5482	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)		■
۳	دانشجویی	2.5495	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)		■
۴	فرهنگی	3.1973	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)		■
۵	اعتبارات و امکانات	2.7321	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)		■

با توجه به نتایج جدول فوق، دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر در ابعاد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات متوسط ارزیابی شده است.

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر با توجه به زیرشاخص های هر یک از شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات نیز تحلیل شده و نتایج به شرح زیر است:

با توجه به نتایج به دست آمده دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر اراک در بعد آموزشی در شاخص هایی از جمله علاقه مندی مدرس به درس، پویایی و فعالیت مدرس در هدایت کلاس، شفاف بودن توضیحات مدرس، تشویق فراگیران به شرکت در مباحث کلاس و بیان عقاید و دانش خود و ... دارای نقطه قوت می باشد. این دانشکده در مورد شاخص تازه و به روز بودن مطالب دارای نقطه ضعف می باشد و در مورد شاخص هایی از جمله اجرایی بودن آموخته ها و ارتباط آموزش عرضه شده با نیازهای فراگیران متوسط ارزیابی شده است.

در بعد پژوهشی، دانشکده فنی و حرفه ای امیرکبیر اراک در زمینه شاخص های تقویت ارتباطات علمی بین مراکز دانشگاهی در امر پژوهش، فراهم نمودن بسترهای لازم برای گسترش تحصیلات تکمیلی، ایجاد مراکز مشاوره پژوهشی در دانشگاه ها برای راهنمایی و کمک به اساتید تازه کار دارای نقطه ضعف می باشد و در مورد بقیه شاخص های مورد ارزیابی در بعد پژوهشی متوسط ارزیابی شده است.

در بعد دانشجویی، در زمینه شاخص های میزان رضایت دانشجویان از تسهیلات و امکانات موجود برای انجام تحقیقات، میزان رضایت دانش آموختگان از تسهیلات اشتغال، میزان رضایت دانش آموختگان در مورد استمرار آموزش (آموزشهای دوره ای، همایش ها...) دارای نقطه ضعف می باشد و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد فرهنگی، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشگاه در مورد شاخص میزان توجه و ارج گذاری به نخبگان دانشگاه دارای نقطه ضعف بوده و در مورد شاخص های میزان علاقمندی دانشجویان نسبت به بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، میزان تمایل اعضای هیأت علمی و غیر هیات علمی به اخلاق و معنویت، میزان تمایل اعضای هیأت علمی و غیر هیات علمی به ترویج و تقویت هویت ملی، میزان تمایل اعضای هیأت علمی نسبت به ترویج اخلاق و معنویت، میزان تمایل اعضای هیأت علمی نسبت به ترویج و تقویت هویت ملی دارای نقطه قوت و در بقیه شاخص ها، متوسط ارزیابی شده است.

در بعد اعتبارات و امکانات، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشگاه در مورد شاخص نحوه عملکرد مدیریت در جذب کمکهای مردمی دارای نقطه ضعف بوده و در بقیه شاخص ها، متوسط ارزیابی شده است.

ب) وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک با توجه به شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک

ردیف	شاخص	میانگین نتیجات وضع موجود	استاندارد			استنباط
			مطلوب	متوسط	نامطلوب	
۱	آموزشی	3.3659	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۲	پژوهشی	2.5648	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۳	دانشجویی	3.1190	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۴	فرهنگی	2.6410	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۵	اعتبارات و امکانات	2.5208	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■

با توجه به نتایج جدول فوق، دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک در ابعاد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات متوسط ارزیابی شده است.

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک با توجه به زیرشاخص های هر یک از شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات نیز تحلیل شده و نتایج به شرح زیر است:

با توجه به نتایج، دانشکده فنی و حرفه ای اطهر در بعد آموزشی در زمینه شاخص هایی از جمله علاقه مندی مدرس به درس، پویایی و فعالیت مدرس در هدایت کلاس، شوخ طبعی و خوش رو بودن و ... دارای نقطه قوت می باشد و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد پژوهشی در زمینه شاخص های میزان رضایت اعضای هیات علمی و غیر هیات علمی دانشگاه از تسهیلات موجود برای ارائه و انتشار آثار علمی - تخصصی خود در داخل، تسریع در مراحل اداری تصویب طرح های پژوهشی در دانشگاه و ... دارای نقطه ضعف است و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد دانشجویی در زمینه شاخص میزان رضایت دانش آموختگان در خصوص امر اشتغال دارای نقطه ضعف می باشد و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد فرهنگی، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک در مورد شاخص میزان تحقق وحدت حوزه و دانشگاه دارای نقطه ضعف بوده و در مورد شاخص تمایل اعضای هیات علمی و غیر هیات علمی به ترویج و تقویت هویت ملی دارای نقطه قوت و در بقیه شاخص ها، متوسط ارزیابی شده است. در بعد اعتبارات و امکانات، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشکده فنی و حرفه ای اطهر اراک در مورد شاخص کیفیت ارزیابی مدیریت از امور دانشگاه و بهره وری از نتایج آن دارای نقطه ضعف بوده و در بقیه شاخص ها، متوسط ارزیابی شده است.

ج) وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای جراحی زاده ساوه

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای جراحی زاده ساوه با توجه به شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای جراحی زاده ساوه

ردیف	شاخص	میانگین	استاندارد			میانگین بازات وضع موجود
			مطلوب	متوسط	نامطلوب	
۱	آموزشی	3.5951	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۲	پژوهشی	3.4222	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۳	دانشجویی	3.2762	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۴	فرهنگی	3.4000	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۵	اعتبارات و امکانات	3.9000	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■

با توجه به نتایج جدول فوق، دانشکده فنی و حرفه ای ساوه در ابعاد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی و فرهنگی متوسط و در بعد اعتبارات و امکانات قوی ارزیابی شده است.

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای ساوه با توجه به زیرشاخص های هر یک از شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات نیز تحلیل شده و نتایج به شرح زیر است:

با توجه به نتایج، دانشکده فنی و حرفه ای ساوه در بعد آموزشی در زمینه شاخص هایی از جمله اجرایی بودن آموخته ها، ارتباط آموزش عرضه شده با نیازهای فراگیران، توانایی در تشخیص مشکلات و توانایی های فراگیران و اقدام در جهت برطرف نمودن آنها و ... دارای نقطه قوت می باشد و در مورد شاخص مهیج بودن و چالش برانگیز بودن دوره دارای ضعف می باشد و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد پژوهشی در زمینه شاخص هایی از جمله میزان تطابق تحقیقات انجام شده در دانشگاه با هدفهای برنامه توسعه کشور، میزان رضایت اعضای هیات علمی و غیر هیات علمی دانشگاه از تسهیلات موجود برای ارائه و انتشار آثار علمی - تخصصی خود در داخل و ... دارای نقطه قوت است و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد دانشجویی در زمینه شاخص های میزان رضایت دانشجویان از وجود فرصتها برای دسترسی به امکانات علمی و تحصیلی، میزان رضایت دانشجویان از مدیریت دانشگاه به تفکیک مقطع و گروه عمده تحصیلی، میزان فرصت ها و امکانات موجود برای رشد خلاقیت های دانشجویی دارای نقطه قوت می باشد و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد فرهنگی، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشکده فنی و حرفه ای ساوه در مورد شاخص های میزان علاقمندی دانشجویان نسبت به بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، میزان آگاهی سیاسی دانشجویان دانشگاه به تفکیک گروه عمده تحصیلی، مقطع تحصیلی و جنسیت، میزان تمایل اعضای هیات علمی و غیر هیات علمی به اخلاق و معنویت، میزان تمایل اعضای هیات علمی و غیر هیات علمی به ترویج و تقویت هویت ملی، میزان تمایل اعضای هیات علمی نسبت به ترویج و تقویت هویت ملی دارای نقطه قوت و در بقیه شاخص ها، متوسط ارزیابی شده است.

در بعد اعتبارات و امکانات، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشکده فنی و حرفه ای ساوه در مورد شاخص نحوه عملکرد مدیریت در جذب اعتبارات عمرانی متوسط ارزیابی شده و در بقیه شاخص ها، دارای نقطه قوت می باشد.

د) وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای خمین

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای خمین با توجه به شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: وضعیت دانشکده فنی و حرفه ای خمین

ردیف	شاخص	میانگین امتیازات وضع موجود	استاندارد		
			نامطلوب	متوسط	مطلوب
۱	آموزشی	3.1610	(۱-۲/۳۳)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۳/۶۷-۵)
۲	پژوهشی	3.0778	(۱-۲/۳۳)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۳/۶۷-۵)

۳	دانشجویی	3.4190	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۴	فرهنگی	2.9077	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■
۵	اعتبارات و امکانات	3.3750	(۳/۶۷-۵)	(۲/۳۴-۳/۶۶)	(۱-۲/۳۳)	■

با توجه به نتایج جدول فوق، دانشکده فنی و حرفه ای خمین در ابعاد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی و اعتبارات و امکانات متوسط ارزیابی شده است.

وضعیت موجود دانشکده فنی و حرفه ای خمین با توجه به زیرشاخص های هر یک از شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات نیز تحلیل شده و نتایج به شرح زیر است:

با توجه به نتایج، دانشکده فنی و حرفه ای خمین در بعد آموزشی در زمینه شاخص های ارتباط دوستانه مدرس با فراگیران، همخوانی محتوای سوالات امتحانی با تاکید مدرس بر موضوع تدریس شده دارای نقطه قوت می باشد و در مورد شاخص مهیج بودن و چالش برانگیز بودن دوره دارای ضعف می باشد و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد پژوهشی در زمینه شاخص ایجاد مراکز مشاوره پژوهشی در دانشگاه ها برای راهنمایی و کمک به اساتید تازه کار دارای نقطه ضعف است و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد دانشجویی زمینه شاخص میزان حمایت از خلاقیت ها و دستاوردهای علمی دانشجویان دارای نقطه قوت و در زمینه شاخص های میزان رضایت دانش آموختگان در خصوص امر اشتغال، میزان رضایت دانش آموختگان از تسهیلات اشتغال دارای نقطه ضعف می باشد و در بقیه شاخص ها متوسط ارزیابی شده است.

در بعد فرهنگی، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشکده فنی و حرفه ای خمین در مورد شاخص های میزان علاقمندی دانشجویان نسبت به بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، میزان تمایل اعضای هیأت علمی و غیر هیات علمی به ترویج و تقویت هویت ملی، میزان تمایل اعضای هیأت علمی نسبت به ترویج و تقویت هویت ملی دارای نقطه قوت و در بقیه شاخص ها، متوسط ارزیابی شده است.

در بعد اعتبارات و امکانات، از بین شاخص های مورد ارزیابی، دانشکده فنی و حرفه ای خمین در مورد شاخص های نحوه عملکرد مدیریت در کسب و هزینه کردن درآمدهای اختصاصی و نحوه عملکرد مدیریت در هزینه نمودن اعتبارات جاری دارای نقطه قوت و در بقیه شاخص ها، متوسط ارزیابی شده است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف ارزیابی دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی انجام شده است. سوال اصلی پژوهش عبارت بود از: وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای از نظر شاخص های آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، امکانات و اعتبارات چگونه است. در راستای پاسخگویی به این سوال، میانگین هر یک از شاخصهای ارزیابی محاسبه شد و سپس میانگین های بین ۱ تا ۲/۳۳ به عنوان وضعیت نامطلوب، بین ۲/۳۴ تا ۳/۶۶ نسبتاً مطلوب و بین ۳/۶۷ تا ۵ وضعیت مطلوب در نظر گرفته شد. علاوه بر این، شاخص هایی که وضعیت مطلوب را کسب کرده

اند به عنوان نقطه قوت و شاخص هایی که وضعیت نامطلوب را کسب کرده اند به عنوان نقطه ضعف در نظر گرفته شدند.

با توجه به نتایج به دست آمده، وضعیت دانشکده های فنی و حرفه ای استان مرکزی در همه ابعاد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، فرهنگی، اعتبارات و امکانات متوسط ارزیابی شده است.

در رابطه با بعد آموزشی بیشترین میانگین مربوط به دانشکده های فنی و حرفه ای اطهر با میانگین ۳.۶۴ و پس از آن به ترتیب دانشکده های امیرکبیر، ساوه و خمین با میانگین های ۳.۶۳؛ ۳.۵۹ و ۳.۱۶ است. در رابطه با بعد پژوهشی بیشترین میانگین مربوط به دانشکده ساوه با میانگین ۳.۴۲ و پس از آن به ترتیب دانشکده های خمین، امیرکبیر و اطهر می باشد. در رابطه با بعد دانشجویی بیشترین میانگین مربوط به دانشکده خمین و پس از آن دانشکده های ساوه، اطهر و امیرکبیر می باشد. در مورد بعد فرهنگی، دانشکده ساوه با میانگین ۳.۴ دارای بیشترین میانگین و پس از آن به ترتیب دانشکده های امیرکبیر، خمین و اطهر می باشد. و نهایتاً در بعد اعتبارات و امکانات دانشکده ساوه با میانگین ۳.۹ بیشترین میانگین و دانشکده های خمین، امیرکبیر و اطهر در مرتبه بعدی قرار دارند.

بر اساس یافته های پژوهش حاضر می توان پیشنهادهای اجرایی را نیز مد نظر قرار داد که در صورت اجرا می تواند تاثیر قابل ملاحظه ای را در عملکرد دانشکده های فنی و حرفه ای داشته باشد.

در جهت بهبود وضعیت آموزشی، تشکیل کارگاههای آشنایی اساتید با روش های جدید تدریس، شناسایی و جذب نخبگان به کادر هیات علمی، تجدید نظر در محتوای جزوات توسط اعضای هیات علمی گروه، تهیه و تامین مواد و وسایل کمک آموزشی از قبیل کتب، مجلات، امکانات و تجهیزات کمک آموزشی مورد استفاده در فرایند تدریس و یادگیری توسط گروه و دانشکده برای اساتید و اهتمام ویژه به ارتقاء کیفی دوره های آموزشی مفید می باشد.

در جهت بهبود وضعیت پژوهشی، متناسب بودن ارزش و اعتبار علمی طرحهای تحقیقاتی با بودجه های تعریف شده و ترغیب و تشویق اعضای هیات علمی و پژوهشگران به انجام فعالیتهای علمی و پژوهشی و حمایت همه جانبه از همه فعالان پژوهشی مفید می باشد. افزایش توانمندی ها و مهارت های کارشناسان و مدیران فرهنگی و دانشجویی در راستای بهبود وضعیت دانشجویی و ترسیم سند چشم انداز فرهنگی دانشگاه ها متناسب با سیاست های کلی نظام اسلامی و استفاده از ظرفیت های فکری و فرهنگی و مشارکت تمامی متفکران در طراحی برنامه های فرهنگی دانشگاه ها در بهبود وضعیت فرهنگی موثر است.

توسعه منابع مالی و بازرگاری در شیوه های کسب درآمد و بهره گیری از منابع غیردولتی و توسعه درآمد اختصاصی نیز از جمله راهکارها برای بهبود وضعیت اعتبارات و امکانات می باشد.

منابع

احمدی ده قطب الدینی، محمد؛ عبدلی، محمد علی؛ فرزاد، ولی الله؛ و کیامنش، علیرضا (۱۳۸۹). ارزیابی درونی کیفیت گروه آموزشی مهندسی محیط زیست دانشگاه تهران. *نامه آموزش عالی*، ۳(۱۱)، ۳۷-۹.

بازرگان، عباس؛ حجازی، یوسف؛ و اسحاقی، فاخته (۱۳۸۶). *فرایند اجرای ارزیابی درونی در گروه های آموزشی دانشگاهی (راهنمای عملی)*. تهران: نشر دوران.

- جعفری، مصطفی؛ نوری، سیامک؛ و طالبی، داود (۱۳۹۰). تحلیل عاملی شاخص های موثر در نظام جامع ارزیابی عملکرد آموزش عالی کشور. *پژوهش های مدیریت منابع سازمانی*، ۱(۱)، ۶۴-۴۳.
- جعفری، افسر؛ احسانی، محمد؛ خبیری، محمد؛ و مومنی، منصور (۱۳۸۷). طراحی سیستم ارزیابی عملکرد دانشکده های تربیت بدنی و علوم ورزشی ایران. *مدیریت ورزشی*، شماره ۲، ۷۱-۵۱.
- چوپانی، حیدر؛ حیات، علی اصغر؛ و زارع خلیلی، مجتبی (۱۳۹۰). *ارزیابی کیفیت در نظام آموزش عالی ایران؛ موانع، چالش ها و ارائه راهکارها*. اولین همایش بین المللی مدیریت، آینده نگری، کارآفرینی و صنعت در آموزش عالی.
- رضایی، علی محمد؛ دلاور، علی؛ احدی، حسن؛ و درتاج، فریبرز (۱۳۸۹). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه ایرانی ارزشیابی دانشجویان از کیفیت آموزشی (ISEEQ). *فصلنامه اندازه گیری تربیتی*، ۱(۱)، ۲۵-۱.
- شفیعا، محمد علی (۱۳۸۰). شاخصهای مناسب برای ارزیابی کیفیت عملکرد در آموزش عالی ایران. طرح پژوهشی. *فراستخواه، مقصود* (۱۳۸۷). بررسی وضع موجود و مطلوب ارزیابی نظام علمی در ایران با تاکید بر بخش آموزش عالی. *فصلنامه سیاست علم و فناوری*، ۱(۱)، ۵۸-۴۳.
- مدرسی سریزدی، سیده جمیله؛ و مدرسی سریزدی، آسیه السادات (۱۳۹۴). الگوی ارزشیابی سیپ و کاربرد آن در آموزش های فنی و حرفه ای. *کارافن*، شماره سی و هشتم، ۴۱-۳۴.
- محمدی، رضا؛ زمانی فر، مریم؛ و صادقی مندی، فاطمه (۱۳۹۴). بررسی وضعیت ارزشیابی کیفیت در آموزش های کاربردی. *نامه آموزش عالی*، ۸(۳)، ۱۵۱-۱۲۱.
- Burnett, P., & Clarke, J. (2001). How should a vocational education and training course be evaluated? *Journal of Vocational Education & Training*, 51(4), 628-607.
- Williams, T. S. (2009). *Strategic planning leadership in Illinois community colleges: Who is leading the process?* (Doctoral dissertation, National-Louis University).